

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL
ANY V, NUM. XCVI, SETEMBRE XVI, MCMXIX

Número solt, 40 cèntims

SUMARI

El partit de la intel·ligència, per J. M. LÒPEZ-PICÓ.—Bofill, per R. RUCABADO.—
Més sobre el problema agrari a Catalunya, per AUGUST MATONS.—Estirabot, per
FERRÁN SOLDEVILA.—Poetes estrangers contemporanis: André Spire, per JOSEP
MÀRIA JUNOY.—Hi ha, poema, per André Spire, J. M. J., trad.—Aportacions.
Del llibre *Self and Self-Management*, de Arnold Bennett, per M. F., trad.—
Lletres: Pròleg a la traducció catalana de la *Odissea*, per CARLES RIBA.—Llibres,
per J. LL.—Arts plàstiques.—Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 · BAIXOS
BARCELONA

SUMARI DEL NUM. XCV

Democràcia i dictadures, per M. REVENTÓS.—Elogi del dolor, per R. RUCABADO.—Diades lusitanes, per JOAN ESTELRICH.—Poetes nous, per J. M. LÓPEZ-PICÓ.— Poesia catalana, per ANTONI CLOSES.—La cúpula suspesa dins l'aire, per JOSEP LLORENS I ARTIGAS.—Els grans psicòlegs de la França contemporània (acabament), per J. F. i M.—Els llibres, per LL. M.—Les Revistes.

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Administració: Corts Catalanes, 613 baixos, Barcelona

LLIBRES APAREGUTS:

RAMÓN RUCABADO
Els editors i la llibertat de l'art
JOSEP ARAGAY
La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat
CLEMENTINA ARDERIU
Cançons i elegies
JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ
L'infantament meravellós de Schahrazada
MIQUEL POAL AREGALL
Mots plaents i desplaents
ANTONI ROVIRA I VIRGILI
El Nacionalisme
JOAQUIM FOLCH I TORRES
Meditacions sobre l'arquitectura
M. MORERA I GALICIA
Venus i Adonis
JOAN SACS
La moderna pintura francesa fins al cubisme
ALEXANDRE PLANA i altres
L'obra d'Isidre Nonell
MIQUEL FERRÀ
Cançó d'ahir
LL. NICOLAU D'OLWER
Literatura catalana, Perspectiva general
ENRIC JARDÍ
Les doctrines de Georges Sorel
J. M. LÓPEZ-PICÓ
Moralitats i Pretextos
J. FARRAN I MAYORAL
La renovació del Teatre
E. DURAN REYNALS
Quatre Històries
JOSEP M. DE SEGARRA
Cançons d'Abril i de Novembre
FERRAN SOLDEVILA
Exili
E. PRAT DE LA RIBA
Per la llengua catalana

CARLES RIBA
Càntic dels Càntics i Llibre de Rut
MARIA A. SALVÀ
Les Geòrgiques Cristianes de Francis Jammes
JOSEP LLEONART
Poesies de Richard Dehmel
JOSEP CARNER
Les planetes del Verdum
ALEXANDRE PLANA
Contrabaedeker
JOSEP M. TALLADA
Les doctrines de P. J. Proudhon
GUERAU DE LIOST
La ciutat d'Ivori
JOAN ALCOVER
Poemes bíblics
FREDERIC GLASCAR
Estudi sobre la filosofia a Catalunya en el segle XVIII
JOSEP ARAGAY
Itàlia
MERCÈ VILA
Les Hores
M. FORTESA
L'estela
CARLES RIBA
Primer llibre d'estances
MARIA MANENT
Sonets i Odes de John Keats
NARCÍS VERDAGUER I CALLÍS
La primera victòria del catalanisme
J. M. LÓPEZ-PICÓ
Dietari espiritual
J. BOFILL I MATAS
Les joventuts catalanes
P. M. BORDOY-TORRENS
Els pobles d'Orient
J. FERRAN I MAYORAL
Diàlegs dels déus, de Llucià de Samosata

CARLES RIBA

Primer llibre d'Estances

Publicacions de LA REVISTA

Vol. 28

Preu: 3 Pessetes

NARCÍS VERDAGUER I CALLÍS

LA PRIMERA VICTORIA
: DEL CATALANISME :

(Col·lecció d'estudis polítics de LA REVISTA)

Vol. II

Preu: 2 Pessetes.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY V — NÚM. XCVI — SETEMBRE XVI — 1919

El partit de la intel·ligència

Després de la contenció de la guerra, tots els homes en la consciència dels quals era viu el sentiment de la responsabilitat, han volgut explicar llur silenci.

I si França fou capdavantera del sacrifici, ha volgut també fer-se portantveu de tots els desigs que criden l'esdevenidor. No d'altra manera sabríem comprendre-la sense aquesta totalitat contradictòria i fecunda i sense aquesta vivacitat agosarada que admet totes les possibilitats; perquè en una terra tan ricament saonada poden assajar-se tots els coneus.

Veus franceses demanen la precisió de la veritat i de la justícia en l'ordre dels temps nous. Veus franceses demanen la restauració moral que articuli les jerarquies i legitimi l'harmonia de la societat. Veus franceses han dit al món, superant totes les limitacions i tots els interessos, la voluntat alliberadora d'afirmar la independència de l'esperit.

De tot, el que ens interessa més és el fet que hagi estat francesa aquesta frisança de ultrapassar la ceguera de l'esdevenidor i de no voler anar a les palpentes. I que, d'ésser francesa, el guany en sigui universal.

El partit de la intel·ligència serà, doncs, el de *tots els que volen fer*, millor que el d'una banderia amb programes d'utilitat immediata i d'èxits amb interès d'usura.

El partit de la intel·ligència no coneixerà dretes ni esquerres ni personalismes màxims

ni mínimes concessions. Sota el patronatge de Sant Pau, i trasbalsat d'un cop, preguntarà tot d'una amb impaciència prenyada de moviment:—Què voleu que faci, Senyor?

La guerra ofegava el clam dels millors. Però de seguida que els marxants i els acaparadors i la bona grassa burgesia de la guerra emmudien, el clam es deixà escoltar. I aprenem que el resultat de la guerra fou aquest: Els homes millors que pregunten:—Què voleu que fem, Senyor?

Així comença l'acció: amb una pregunta. Fem que la resposta no en disminueixi l'embranzida; i que l'orgull no ens faci pensar massa en nosaltres, perquè cada home, cada estol, cada estament que s'atribuís la possessió de la intel·ligència, altra cosa no farà sinó minvar-li la sobirania universal, que val tant com dir la caritat, que és la total comprensió dins la convivència de la varietat.

Joia per als catalans d'haver dit ells també el mot de fidelitat a la intel·ligència. No l'eixorquem, però, amb la invaloriació renaniana que del fill de Déu feia el fill del fuster; ni, per aflagar el sentit essencial de França, l'ofenguéssim amb la nostra passivitat submissa, que valdria tant com negar-li la més alta corona d'intel·ligència i el respecte amb què la volem per a tots els interessos de la varietat.

J. M. LÒPEZ-PICÓ

Bofill

Ens comencem d'avesar a pronunciar el nom Bofill amb la mateixa breu camaraderia amb que dèiem Prat. Un sufragi d'intellectuals, exercint pràcticament com a vot plural emès després del vot singular dels ciutadans, li ha conferit amb l'homenatge aquell consentiment que és la essència mateixa de la sobirania generadora de l'autoritat social.

A la Utopia d'en Tomàs Morus hi havia tolerància, llibertat cultural. Però les sàvies lleis estipulaven que els funcionaris havien de creure en l'ànima i en l'Eternitat. Entre tots els valors que la reconeixença general acata en nostre amic, jo hi veig aquest, i és la font principal de la meua confiança: ell creu en l'Eternitat, però d'una manera humil, fervorosa, RESPONSABLE. Quina garantia més gran té això per al poble!

Jo mai oblidaré que el diumenge mateix de les eleccions provincials, poca estona després de l'escrutini, en Bofill assistia—i no pas en lloc d'especial honor, sinó confós en el seguici—a una humil processó eucarística de barri, d'un barri popular, del seu barri nadiu, un vell barri popular en festes. I ja ho veieu,

pocs dies després, les seves declaracions socialistes: revisió de valors econòmics, redistribució de la riquesa... Per alguna cosa la seva *Muntanya d'Ametistes* duia al davant un lema ben ple de sentit: «Ore verecundo gestuque modesto placet ingens audatia mentis.»

Aquesta verecúndia i modèstia és la primera pedra de la coherència personal. La incoherència ajuda a la supremacia dels llatins damunt de les altres races. Però els llatins s'han de superar a sí mateixos essent coherents. Un dels triomfs més esclatants d'aquest esforç per la íntima coherència, es deia Prat. Certament un altre esforç es diu Bofill.

Aquest es troba fornit, qui sab amb quins alts designis? amb l'arma, que en Prat no degué usar mai, de l'eloqüència irresistible. Qui sab per quines hores de la pàtria ens servirà, la força aquesta?

Amb la presidència d'en Paderewski a Polònia tenim l'espectacle d'una república regida per un home d'art. A quina república europea li arribarà primer l'honor d'ésser regida per un Poeta?

R. RUCABADO.

Més sobre el problema agrari a Catalunya

El meu article sobre el problema agrari a Catalunya, escrit amb la major bona intenció i amb un fermíssim patriotisme, ha donat lloc a crítiques no del tot mesurades, i a interpretacions no massa benèvols. Prescindint de la forma, he de recollir els conceptes expressats per aquells que m'han fet l'honor d'ocupar-se de la meua prosa, però sense la pretensió d'entrar en polèmiques que serveixen únicament per a excitar els ànims—palla fàcilment incendiàble en un país meridional com el nostre—i que no arriben mai a la desitjada i necessària conclusió.

Un amable senyor de Balaguer, En Sebastià Armenter, m'escriu ço que segueix:

«DEL PROBLEMA AGRARI CATALÀ

A l'August Matons

En un interessant article, publicat en aquestes planes, parreu d'aquest problema; i, en assentar les vostres afirmacions, les baseu concretant fets i al·ludiu a l'antic Sindicat que tinc l'honor de presidir, i això fa que em cregui obligat a replicar-vos, ja que en lo referent a Balaguer no esteu pas en lo cert.

Mes no és culpa vostra amb tot i fer temps que es parla del *cas de Balaguer*, i amb franquesa dec confessar-vos que els que vivim la seva vida, i sabem el peu que calcem uns

i altres, en veure, en revistes que semblen serioses, fotografies de fets que no han succeït ni passaran i lloances de coses imaginàries, cantant als quatre vents les excel·lències d'una trivial faràndula, ens quedem pasmats, no sabent si fan broma o si l'hem de fer nosaltres.

Així és que, per posar les coses al seu lloc referent al problema agrari de Balaguer, afirmo que hi ha hagut interès en aparentar (especialment a fora) que la *Unión de labradors* eren una colla nombrosa de descamisats decidits i capaços de proclamar el comunisme, i dec dir-vos que la gran majoria són persones de solvència, propietaris i arrendataris, amb ideals que no desdirien a un petit burgès.

Tampoc és cert que l'antic Sindicat estigui dirigit per grans propietaris, car la Junta és formada de petits i arrendataris; i, allò d'estar enfront de l'altra associació, sols dec manifestar que molts pagesos són socis de les dues entitats i que alguns dels majors propietaris del Sindicat han contribuït donant d'una manera palesa l'apoi moral i material perquè es fes la *Unión de labradors*. Si una flor no fa estiu ni dues primavera, podem dir que l'augment d'arrendaments de les terres s'ha fet amb harmonia entre les dues parts, car un cas de brusquedat sempre hi és: en una població hi ha gent de tota mena; però el Sindicat Agrícola al seu dia il·lustrà els seus socis arrendataris no conformats amb les noves condicions de la manera plana per a defensar-se i els aventatges i contrarietats que els pot venir de tal obra; i això fou ja abans que es fundés la *Unión de labradors*.

Aquests són els fets, i no en cito més perquè fóra llarg i tindriem de personalitzar, cosa que no m'agrada; i ara perdoneu, perquè conec que sóc pesat en la meva rèplica, que és per posar les coses en el seu lloc i aconsellar als que viuen a Barcelona impressionats pel sindicalisme, vagues i demés flagells vinguts de fora, que no es deixin influir per prejudicis al jutjar els fets, car al camp és difícil que arrelin aquestes teories disolvents com no hi arrelà el lerrouxisme, puix que en general el pagès conserva més pur l'esperit de la raça i estima una altra llibertat, que ja frueix i és més ajustada a la seva manera d'ésser.

SEBASTIÀ ARMENTER

Com es veu, el senyor Armenter—que tira contra algunes revistes (quines són?), es queixa de la meva afirmació: «Balaguer, on un poderós Sindicat de pobres, dirigit per un capellà activíssim, s'ha posat en front de l'antic Sindicat, dirigit per grans propietaris.»

No vull entrar en discussió per determinar

si té raó el senyor Armenter o si la tinc jo. Jo posseeixo dades que no confirmen ço que diu el senyor Armenter, i podria refutar moltes de les seves afirmacions; però li declaro que particularment no tinc simpaties especials per cap dels dos Sindicats que es disputen l'honor de fer la felicitat dels ciutadans de Balaguer.

Acceptant la rectificació del senyor Armenter, i admetent que estigui en el cert, al *cas de Balaguer* es pot substituir el *cas de Bellvis*, del qual s'han ocupat recentment tots els diaris de Catalunya.

Però de la rèplica del senyor Armenter es desprèn amb claredat meridiana que efectivament existeixen avui a Balaguer dues associacions agrícoles: el Sindicat Agrícola i la Unió de Pagesos, i se'n pot deduir, lògicament, que si aquestes dues associacions no estan foses constituint una sola i poderosa agrupació, és perquè els elements agrícoles de la simpàtica ciutat tenen idees diferents sobre els problemes agraris. No es pot negar, en efecte, que aquestes dues entitats representen, *actualment*, dues polítiques i dues tendències socials diverses; i, segons tinc entès, la Unió de Pagesos va ésser creada per anar contra l'orientació de l'antic Sindicat.

Fixi's bé el senyor Armenter. Jo no defenso la Unió de Pagesos, ni la seva activitat, ni el seu programa, i menys encara en faig l'apologia. Constato solament que a Balaguer existeix avui una associació, que ha nascut (si es vol, per causes ocasionals i transitòries, però que ha nascut), la qual sent potser idees de fora i té un programa que no és completament acceptat per la mentalitat predominant de la nostra terra.

Existeix, doncs, a Balaguer, una crisi agrària. Els nostres elements directors són els que han d'indagar si aquesta crisi és fictícia o real, superficial o pregona.

El senyor Armenter em podrà respondre—com algú ha dit també referent als altres casos que incidentalment vaig citar—que a Balaguer un senyor A o B ha arribat a imposar-se a una colla de *sans-culottes*, amb mètodes inqualificables, excitant odís i passions vergonyoses. Admetem que això sigui veritat; precisament aquest és el perill: que surtin uns quants senyors A o B i s'aprofitin dels innombrables *sans-culottes* que constitueixen, avui més que mai, un element de facilíssima conquesta per a les lluites socials.

El senyor Armenter, per últim, diu que al camp és difícil que arrelin certes teories. Déu ho vulgui! Però jo no ho crec així. Demés dels casos citats en el passat article, que demostren que quelcom és belluga dins la massa

pagesa, he de portar un exemple. Suposi el senyor Armenter que demà esclata a Barcelona la revolució social (toquem ferro, diria un napolità...). Es constitueix el govern revolucionari i el primer úkase de la flamant autoritat diu: «la terra als pagesos, la propietat a qui la treballa». Aquests conceptes s'han predicat molt, i la llur implantació seria indiscutiblement un dels primers actes del govern revolucionari. Què passaria, llavors? Que l'arrendatari, masover o parcer, s'apoderaria de la finca que conrea, aplicant de seguida, en benefici seu, l'ordre emanada a Barcelona, i fortificaria, encara que momentàniament, el govern revolucionari amb el seu ajut interessat. Això mateix ha passat a Rússia. Més tard, afermat, més o menys, el nou dret de propietat, i en presència d'un desgavell intolerable, vindria la reacció contra el govern revolucionari i probablement la seva caiguda. Però mentrestant, aquells pagesos que la nostra fe en les tradicions de serenitat i mesura de la raça ens fa pensar que serien els primers enemics del moviment, serien aquells que, víctimes d'un naturalísim egoisme *humà*, el sostindrien aplicant la primera llei contra els rics.

Alguns senyors, en conversacions particulars que jo per referències he pogut conèixer, m'han qualificat, pel meu article, d'element de desordre i de no sé quantes altres coses

lletges. De totes les petites qüestions a les quals ha donat lloc el meu escrit, és aquesta qualificació la que resulta més dolorosa al meu esperit.

Em convenço un cop més que parlar amb el cor a la mà resulta perillós i contraproductiu. En escriure, jo només he volgut fer notar als nostres elements directors algunes palpitations que jo havia sentit pels camps. No he tingut la risible pretensió de donar solucions: he exposat els fets tals com els he vist, treient conclusions com ha de treure tot home que pensa quan es troba davant la realitat. Jo veig que en tot el món s'agita amb tràgica violència el problema de la propietat, i creient notar a Catalunya els primers símptomes d'infecció—si així es vol anomenar la propagació per les nostres terres d'un fenomen mundial—em permeto cridar l'atenció dels nostres homes de govern. Ja veuen els senyors detractors si són modestes les meves intencions.

Com que sé que no sóc infal·lible, penso que puc equivocar-me. Però ningú en aquest cas s'alegrarà més que jo de la meva equivocació. Creguin el senyor Armenter i els altres senyors, que no m'ha mogut la passió partidista ni el desig de conquistar les simpaties d'aquest o d'aquell.

AUGUST MATONS

Estirabot

L'eminent arqueòleg francès Mr. Marcel Dieulafoy ha publicat en el *Journal des Savants* (n.º de maig-juny 1919) una recensió del tom III de l'*Arquitectura romànica a Catalunya*, l'obra que acaba d'ésser objecte d'altíssima distinció en el darrer Congrés Arqueològic de França. El comentari de Mr. Dieulafoy porta un encapçalament de caràcter polític: un encapçalament transcendental que, en algun aspecte, recorda les transcendents consideracions de Mr. Alfred Morel-Fatio a propòsit del prefaci d'En Guardia a la primera edició del Bernat Metge.

Ignorem sota l'impuls de quines suggestions hagi pogut obrar l'eminent arqueòleg. Tampoc ens interessa d'esbrinar-ho. Hom no pot estar-se, però, de preguntar amb tota polidesa: Per què ara, justament, aquesta escomesa advertidora? Mr. Dieulafoy ha vist

iniciar-se i créixer i expandir-se l'obra de l'*Institut*. Ha escrit, en diverses ocasions, sobre la seva tasca. Fins ha tingut envers ella paraules d'encoratjament. Mai cap insinuació que ens volgués incitar a l'abdicació de la nostra llengua. ¿Per què l'il·lustre arqueòleg ens ha deixat tant de temps en una extraviada ceguera, mancats dels seus advertiments guiadors? Per què fins ara no ens ha assabentat que la sola raó que menava els autors de l'*Arquitectura Romànica* a servir-se de la pàtria llengua era la d'ésser el senyor Puig i Cadafalch president de la Lliga Regionalista? Com desfer ara tant de camí fet? Mr. Dieulafoy ha estat cruel en la seva abstenció, tant com és ara exacte i sever en la seva prèdica. Ell, al nostre moviment nacionalista, flamejant de pugnacitat espiritual, no sap trobar-hi sinó un fonament materialíssim, altrament revol-

tant i poc nutritiu: els catalans ens planyem amb amarguesa (tradueixo les seves paraules) i repetim volenterosament que collim les olives per a Espanya, qui menja la polpa i ens abandona els pinyols.

Troba Mr. Dieulafoy que és en perjudici del nostre art nacional (ell diu provincial; un espanyol concediria que fos regional) l'escriure monografies en una llengua tan poc coneguda a l'estranger com ho és el català. I aquesta apreciació mesquina suscita en la nostra memòria la franca salutació que adreçava una revista anglesa, el *British Medical Journal*, als *Treballs de la Societat de Biologia* de l'Institut, on s'afirmava que per a tots els intel·ligents resta comprensible el nostre idioma, amb el seu fonament de radicals llatines i amb la seva retirada a d'altres llengües romàniques sàvies, com el francès i l'italià. Les publicacions de l'Institut van adreçades (no cal dir-ho) als estudiosos i als intel·ligents, i ens dol molt de veres que a Mr. Dieulafoy no li hagin aparegut semblantment entenedores. (Fem observar, de passada, com manta revista històrica de França, no compartint ben segur, el seu parer, admet en llengua catalana els treballs dels nostres historiadors.)

Es plany l'eminent arqueòleg que hom trobi a *L'Arquitectura Romànica* els noms de lloc en català, i ell té bona cura, en la seva recensió, a traduir-los a l'espanyol: no sempre molt fidelment, val a dir, i Sant Pau del Camp, per exemple, es veu de cop i volta convertit en San Paulo del Campo. I el més colpidor és que aquesta pruïja de Mr. Dieula-

foy contradiu l'afermament en la tendència a la conservació dels noms propis en la llengua original: tendència que hom pot observar en tota mena d'obres erudites; conservació que s'extén als noms de fonts i àdhuc a tota forma de nomenclatura peculiar, de qualsevulla ordre que sigui. Val a dir que l'eminent arqueòleg no ha estat gaire oportú.

Es plany encara Mr. Dieulafoy del regionalisme «dont l'action s'étend sur le domaine des arts», i s'en plany en el moment en què a la pròpia França aquest regionalisme es desvetlla, i que davant la incúria del servei dels «Monuments historiques» sorgeixen comentaris com el que posava fa poc de temps (2 agost) l'*Echo de Paris* al trametiment de la capella dita la Belle-Croix, de Villeneuve-lès-Avignon, a Nord Amèrica, a Massachusetts, on serà reconstruïda: «Si on confiait la sauvegarde de nos monuments aux sociétés savantes provinciales, elles ne laisseraient rien exporter de ce que fait l'honneur et l'ornement de la terre de France.» Val a dir que l'il·lustre arqueòleg no ha estat gaire oportú.

En fi, tot aquest preàmbul és un plany per l'allunyament en què Catalunya vol viure d'Espanya. I aquest plany, on arriba a ésser evocada l'ombra d'Isabel la Catòlica, coincideix amb el moment en què Catalunya per atansar-se a França ha hagut de sentir-se completament escindida d'Espanya. Val a dir que l'eximi arqueòleg no ha estat gaire oportú. I aquesta vegada menys que cap altra.

FERRAN SOLDEVILA

Poetes estrangers contemporanis

André Spire

Poeta israelita modern—d'una pintoresca agre modernitat—la inspiració del qual serva circulatori sota les fibres del seu empelt francès l'ardent ben característic suc talmúdic...

El nostre malaguanyat Jaume Brossa tractà molt a André Spire, i d'ell parlàvem sovint, recitant-nos—Rambla avall o Passeig de Gràcia amunt—alguns dels seus més variats poemes.

Fou en la meva darrera estada a París, en una tarda grisa del passat hivern, prenent el tè a casa del poeta, rue du Bois de Boulogne, que l'André Spire em va fer conèixer el present poema—que he riscat avui, a continuació, lliurement traduir,—poema llavors inèdit (ara inclòs en el volum recentment publicat «Le Secret», edit. «Nouv. Rev. Française») i que tant hauria plagut al nostre malaguanyat Brossa!...

JOSEP MARIA JUNOY

Hi ha

Pobres,

Què és el que tinc per dir-vos?

Vos he estimat.

Els meus llibres, el meu déu, m'havien parlat de vosaltres.

He anat vers vosaltres per oferir-vos la meva força.

Emperò m'he trobat amb les vostres convexes espatlles i amb l'arc angulós dels vostres genolls.

I els vostres esguards de ca apallissat espian tant sols les meves mans.

Què és el que tinc per dir-vos?

Hi ha la vostra mà almoïnera, entre nosaltres, que ens separa.

Rics,

Què és el que tinc per dir-vos?

Vos he estimat.

Els meus poetes, els meus pintors, m'havien parlat de vosaltres.

He anat vers vosaltres per oferir-vos les meves cançons.

Emperò m'he trobat amb els vostres colls planxats i amb les vostres testes encarcerades,

Els vostres esguards espian també les meves mans,

Les meves mans poc submises.

Què és el que tinc per dir-vos?

Hi ha els vostres esguards buits, entre nosaltres, que ens separen.

Dones,

Què és el que tinc per dir-vos?

Vos he estimat.

He anat vers vosaltres per oferir-vos el meu pensament.

Emperò no fèieu més que parlar de la modista,

Untant els vostres llavis, contínuament, amb un tub de carmí.

Els vostres esguards no han apreciat el meu gesté amorós.

Què és el que tinc per dir-vos?

Hi ha massa tub de carmí, entre nosaltres, que ens separa.

Infants,

Què és el que tinc per dir-vos?

Jo no he pas vingut vers vosaltres,

Cap de vosaltres ha fatigat mai mos braços ni mos genolls,

Cap de vosaltres ha desviat mai la meva mà quan escrivia

Ni ha abocat, rient, la tinta sobre el meu paper.

Infants, petits infants,

Què és el que tinc per dir-vos?

Hi ha massa petons, no donats, entre nosaltres, que ens separen.

ANDRÉ SPIRE

(Trad. de J.-M. J.)

Aportacions

(Del llibre *Self and Self-Management*, de Arnold Bennett.)

Fugint de la vida

Cada individu ha de definir la felicitat per si. Per la meua part, no admeto, en la pràctica, cap de les definicions dels diccionaris. En la majoria dels diccionaris trobarem que el principal sentit que s'atribueix a aquesta paraula és «èxit», «prosperitat». El qual és notòriament absurd. Vénen després definicions com la següent: «Una condició de benestar caracteritzada per permanència relativa, emoció agradable, dominant... i desig natural de la seva continuació.»

Aquesta última és de Webster, i és molt intel·ligent. No obstant, tampoc em satisfà, fora que se'm permetés definir a la meua manera la paraula «benestar».

Per mi, un individu no pot disfrutar de benestar si alguna de les seves facultats està permanentment en vaga per culpa seva. La utilització completa de totes les facultats em sembla ésser el fonament del benestar. No obstant, dubto que la utilització completa de totes les facultats porti en si fortuna, prosperitat o tranquil·litat, o tan sols «emoció agradable dominant»; molt sovint produeix efectes contraris.

Al meu judici, la felicitat comprèn principalment la idea de «satisfacció després d'un esforç complet i just». Tothom ha faltat algun cop greument; i l'examen d'aquestes faltes o equivocacions ha d'enfosquir, per poc que sigui, els últims anys de l'existència. Però pot no ésser obstacle a la satisfacció general. Hi haurà homes i dones que al final hauran d'admetre: «M'he portat ridículament», i, no obstant, ésser completament feliços. Però no és possible que estigui satisfet, i per consegüent que sigui feliç, qui senti que en algun afer capital ha deixat d'acceptar el desafiament de la vida. Perquè una veu dintre seu, que ningú més podrà oir, però que ell no podrà ofegar, murmurarà constantment:

«Et mancà coratge. No has tingut voluntat. No t'has resolt. Has fugit.»

I és preferible haver estat infeliç en el sentit corrent, tota la vida, que haver d'escoltar al final aquest terrible veredicta interior.

Alguns axiomes sobre el treball de guerra

Les molèsties preliminars i el cansament i incomoditats incidentals per trobar feina, són en si una part necessària i inevitable del treball de guerra, tant com emmatzinar els fronts dels herois.

No hi ha prou treball apropiat per distribuir, ni la mil·lèsima part del que caldria. La impropietat és una característica de quasi tot el treball de guerra. Abaixeu les vostres forces o aixequen-les al nivell del treball ofert: això és també una part del treball de guerra.

El treball de guerra que requereix més força i té més valor moral és l'obligació de Treballar amb gent impossible.

El treball de guerra serà premiat amb el tractat de pau.

L'hàbit del diari

Hi ha persones que comencen un diari de la mateixa manera que jugarien a golf, col·leccionarien segells o provarien un nou digestiu. Essent així que començar un diari ha d'ésser un acte solemne i notable, fet amb el degut coneixement de les dificultats que inicia. La essència d'un diari és la veritat—un diari no verídica, no té solta—i arribar a assolir la veritat és la cosa més difícil sobre la terra. Arribar a una veritat parcial no és gens fàcil, i fins evitar la mentida és decididament una valentia...

Hi ha sols una raó vàlida per a començar un diari: que es trobi gust en començar-lo; i sols una raó vàlida per a continuar-lo: que es trobi gust en continuar-lo. Pot trobar-s'hi un benefici, però aquest no és el punt principal, encara que ja és un punt. Pot trobar-s'hi el gust que es sent tornant-lo a llegir després d'un cert temps, però aquest tampoc és el punt principal. Un diari ha de trobar justificació suficient en el sol fet d'escriure'l. Si l'acte d'escriure'l no constitueix per si sol la seva recompensa, aleshores deixeu el diari i no escriviu mai més...

Una lectura perillosa per a a una noia

...Em crec obligada a parlar-li de tots els seus llibrets sobre la vida i el perfeccionament propi, i la necessitat d'actuar, i l'obligació de no perdre el temps, etc., etc. Són molt agradables quant a lectura, però, pràcticament, no m'han fet mai cap bé...

...Voldria ésser útil. Voldria deixar de malgastar el temps i perfeccionar la meua *màquina humana*. Voldria aprofitar la vida. Voldria viure com em pertoca i fer valer totes les meves facultats. Sols que, veu?, no tinc força. Senzillament, no sóc forta. M'aconsella un acte de voluntat: que m'aguditzí, que em resolguí, que no ho abandoní, que persisteixí, i altres coses per l'estil. Tot això molt bé, però jo no puc...

...Potser havíeu esperat crear en vós energia. I no, no és possible: no podeu crear energia, ni en vós ni en els altres. Ningú pot. L'únic que pot fer-se és donar llibertat a l'energia, deslligar-la, transformar-la, dirigir-la...

Un individu ha nascut amb una quantitat determinada d'energia, i no més. Així com no és possible treure 5 quarts d'un galó (com a regla general amb prou feines se'n poden treure tres), tampoc és possible extreure d'aquest individu més energia de la que posseeix. I, el que és més important, no poden afegir-s'hi quantitats addicionals d'energia...

...L'energia s'usa de vegades d'una manera completament insospitada. L'energia és una cosa molt diversa. Hi ha persones que l'empleen formant itineraris i subjectant-s'hi, apretant les dents i prenent resolucions formidables, posant-les en pràctica; no perden un moment, i pujant sempre, ascendint. Tot això és molt laudable. Però l'energia pot usar-se també d'altra manera: en la contemplació, en l'examen d'un i dels altres, en agradar, en estudiar i definir el món, en enxiquir el refrec de vida...

Jo mateix m'he trobat amb persones, dones especialment, que eren peresoses, mentalment ineficaces, que no aportaven cap cooperació material a l'empresa de conservar-se vius, però que, malgrat tot, llur sola manera d'existir era tal que en el fons del cor els haguera dit: «Per a mi, n'hi ha prou amb què existiu.»...

El perfecte maniàtic

La mania no ha de confondre's amb certes antipaties profundes i incurables, com la forta repulsió d'alguns individus pels gats, pomes, cavalls, etc.

L'instint real de maniàtic pot distingir-se de les altres coses amb això: l'instint real de maniàtic és progressiu. Si no se'l reprimeix amb fermesa, continua invariablement en via ascendent. I, si bé el perfecte maniàtic pot passar desapercebut al principi del seu camí, no així en l'última part del viatge. L'orgull, si no és l'amor propi, governa els seus actes i empeny el viatger d'una anomalia a l'altra. Així, per exemple, un home descobreix en si una repugnància als vestits negres. Una tia seva mor lluny i li deixa alguna cosa. La seva esposa li pregunta: «Et posaràs dol?» I ell, amb dignitat un xic adolorida, contesta: «Vida meua, ja saps que mai vaig negre.» Des d'ara ja és conegut tant, per part d'ell com de la seva esposa, per l'home que no anirà negre, que no portarà dol. Aleshores mor el seu pare en la mateixa ciutat on viu el fill; l'objector del negre haurà d'assistir a l'enterrament. Després d'una curta conversa amb ell, la seva esposa diu als amics: «Saben, l'Eduard, no pot suportar el negre. Realment no pot. Mai porta vestits negres, i fins em fa por que ni per l'enterrament del seu pare hi anirà.»

D'ara endavant l'Eduard és conegut, ja no sols per si i per la seva esposa sinó per tota la ciutat, per l'home que no es vesteix de negre. És una distinció. N'està orgullós. La seva esposa més aviat es sent impressionada per la força que demostra aquesta resolució. Ha hagut de patir una mica per la seva objecció al negre. Però ara la seva reputació està feta. Una clàusula anti-negra queda inserida en la seva religió. L'orgull es torna amor propi. L'èxit i la celebritat estimulen l'instint del maniàtic i aviat creix la seva mania per una altra cosa. I així l'individu arriba al seu *goal* d'ésser un perfecte maniàtic.

Significat dels vestits femenins

...L'explicació principal i més autèntica de la costosa elegància femenina s'ha de buscar en una altra direcció. Generalment els homes en tenen la culpa. Quan la dona es vesteix esplèndidament per sortir, ho fa per demostrar al món alguna cosa que el seu home desitja que se li mostri. Antigament els dos atributs que l'home tenia en més estima eren la riquesa i la ociositat. Ésser pobre era vergonyós, i treballar per viure era així mateix vergonyós. L'home, per aquest motiu, havia de demostrar públicament que no era ni necessitat ni treballador. Una de les millors maneres de demostrar-ho era amb el vestit, i, en aquells dies, el vestit de l'home ric era

molt costós, i tan sumptuós i delicat que li feia impossible tot treball.

Va venir un temps en què l'home deixà de sentir-se orgullós de la seva ociositat, i, d'acord amb això, es va modificar el seu vestit. Aleshores el deure de demostrar la riquesa i la suficiència mitjançant el vestit, recaigué tot sobre la dona. L'home no podia fer la demostració sobre si—estava massa ocupat, havia d'ésser massa actiu—i per això va emplear la senyora perquè gastés per ell. Aquesta era la seva funció, i ho és encara. La Rue de la Paix està basada fermament

en el passat llunyà. Segurament transcorreran molts anys fins que el vestit femení cessi d'usar-se per a demostrar que l'home posseeix els atributs que més s'admiren. Les propietats demostren també la possessió d'aquests atributs; el paper els demostra també. Però les propietats no són movibles, i el paper es guarda en lloc segur. Els vestits es passen; la seva esposa els porta a la platja de moda; el món no pot deixar d'advertir-los; demés, tenen l'aventatge de servir els sentits.

M. F., trad.

LLETRES

La traducció catalana de la ODISSEA, per Carles Riba, assenyala una fita en el moviment literari renaixent de Catalunya.

Li escau la recordança de Maragall que l'autor fa en la primera pàgina.

Li escau el pròleg que a nosaltres ens farà de guia i amb el qual enaltim avui LA REVISTA.

I

S'ha fet l'observació, plena de bon seny crític, que el mètode per traduir Homer és una qüestió purament relativa. Cada època ha preferit un Homer, d'acord amb el gust i els hàbits poètics en boga: ufanós de conceptes, o artificiosament polític, o oratori, o primitiu, o àdhuc sumisament escolar.

S'ha aplicat, en vertir una obra poètica, un aforisme esdevingut corrent en aules i en elogis: traduir és fer parlar a tal autor com ell mateix hauria parlat en la nostra època i en la nostra llengua.

Però afermades les teories idealistes de l'estil, potser caldria invertir la fórmula. Només que no totes les llengües ni tots els traductors poden gosar-ho. I dir: si traduir no pot ser sinó recrear, substituïm-nos, doncs, a tal autor, creant en la nostra llengua, però talment en el seu temps.

Donem a Pope el que és de Pope, ha dit Xenius. Sí, però abans cal haver donat a Homer tot allò que és d'Homer. I és inútil per ventura de fer-se una fantasma de l'arqueologia, allí on no hi ha sinó una mera i pura qüestió d'estil.

I més a Catalunya, on la nostra llengua, vetusta i ritual alhora que indefinidament plasmable encara, apta per a tots els artificis ensems que per a totes les ingenuïtats, popular i palaciana; i la nostra poesia, tradicional i encara novella, tendint a alliberar-se de barroques ornamentacions, i de vaguetats romàntiques, i de deliquescències simbolistes, per tornar a l'expressió directa, simple, precisa i noble, imposen com en lloc més al traductor d'Homer un deure de màxima fidelitat a Homer, amb una garantia suplementària de màxima fidelitat a la

nostra llengua i, si no ben bé a la nostra època, almenys a l'època a la qual aspirem.

II

Essent per al traductor aquesta fidelitat a Homer una prèvia comanda ineludible, la qüestió de la forma mètrica a donar a la seva versió es resolvia sola. Tot vers que no reunís caràcters paral·lels als de l'hexàmetre homèric constituïa un desviament estilístic; àdhuc el bell hendecasil·lab blanc, que si una tradició èpica podia invocar no era pas entre nosaltres, sinó dins la germanor de les llengües neo-llatines. L'hexàmetre assajat pel mateix traductor en una versió de les deu èglogues de Virgili, augurava, ben segur que simplement a la seva inexperiència, dificultats força més riscoses d'eludir o resoldre en Homer que no pas en el seu alexandrinitzat imitador llatí.

En un moment de descoratjament, es decidí, doncs, per la pura prosa, que almenys salvava la contarella si s'havia de perdre fos com fos el cant.

Però a penes fressats els inicis, sempre accessòriament enutjosos en una versió; a mesura que el traduir anava esdevenint per al traductor allò que després fou plenament i apassionadament, ja que massa sovint no del tot feliçment, una gran festa d'estil—i poc cosa més alta ambicionaria que fos per al seu lector la lectura—sota la ploma se li anaven congriant, amb independència d'ell mateix, petites entitats rítmiques cada vegada més poderoses, més freqüents i diria que més tentaculars.

Davant la temible perspectiva d'una prosa rítmica, aleshores el traductor es decidí a una provatura mètrica;

sostingut per la convicció, que guarda, que provatura reeixiria al cap i a la fi la versió total, com sempre ha estat tota versió d'Homer, i més en mans de qui tan lluny està de posseir les necessàries condicions.

D'un estudi més atent de les versions maragallianes dels himnes Homèrics, nasqueren aleshores algunes experimentacions, precioses per al traductor, i provades de resumir en uns certs articles del seu íntim Jordi March.

III

Segons una concepció profunda dels grecs—s'hi deia—el ritme és l'element mascle de la música, com qui diu de tota obra viva del món. Tal com l'actuació paterna no acaba en la generació sinó que es continua en l'autoritat, el ritme és en l'obra l'ordre mateix.

L'autoritat paterna es funda en la consciència de la paternitat: el ritme en la consciència de l'obra. Alguna cosa d'inefable, per tant, com tot el que és espiritual; però de la qual també la presència viva, o l'absència, se'n senten intuïtivament i de bell antuvi.

Des d'aquest punt de vista, doncs, s'ha pogut proclamar (Vossler) que tot vers, que tota unitat de versos és un individu. Es a dir, un ritme. Es a dir, alguna cosa en darrer cas irreductible a síl·labes, accents i cesures. Però no hi ha vers en sí vivent ni mort, encarcarat ni flexible, ni tan sols tradicional ni novell.

Ara, el ritme no és la mesura, com tot sovint hom confon. Com senyor i esclau, el ritme es fa sempre servir per la mesura, però adés van junts, adés ne prescindeix si vol.

Aquesta servitud de la mesura envers el ritme, consisteix a fer-li de fo-

nament físic. Gosariem dir: la mesura és la fesomia del ritme. Vet aquí com, i per què, i solament com i per què un vers pot ser *comptable*.

Físicament, per tant, l'esperit, per crear un ritme, no pot demanar a un llenguatge més del que aquest llenguatge li podrà oferir. L'oïda grega copsava una diferència de quantitat entre unes síl·labes i altres: una síl·laba dita llarga, sonava doble estona que una síl·laba dita breu. A base d'aquesta percepció, els grecs pogueren *mesurar* llurs versos per peus, que no eren sinó la repartició dels valors dintre el compàs.

L'oïda catalana, per la seva banda, cospa síl·labes tònicament accentuades, i síl·labes que no ho són. L'accent tònic, més enèrgic en les nostres llengües que en les llengües antigues, marca, doncs, l'altre dels dos factors indispensables de la mesura, o sigui la percussió dels temps forts.

No hi ha, així, inferioritat rítmica del català enfront del grec: es tracta simplement de dos serveis diversos, que caldria que anessin junts. Per això el músic grec completava l'obra del poeta afegint-hi una accentuació; al músic català li resta, inversament, la tasca de repartir els temps.

Per cercar la correspondència de metres, pot concloure's una llei fonamental: a cada temps fort dels peus grecs, el català farà correspondre una síl·laba tònicament accentuada; altres tantes síl·labes àtones ocuparan el lloc dels temps febles.

Ara, partint de l'axioma que, un hexàmetre, o sigui *sis mesures*, voldrà primordialment dir en català un vers de *sis accents*—dues lleis, en apariència contradictòries, de l'accent català es presentaven.

Segons l'una, tan poderosament cau el to sobre una síl·laba, que les circumdants resten com a la penombra; així les síl·labes àtones no poden tenir cap valor rítmic *positiu*.

Segons l'altra, no tolerant-se, d'instint, més de dos elements àtons seguits, s'introdueixen accents secundaris, amb tendència a fer tònica una síl·laba si i una síl·laba no.

L'autor de la versió dels Himnes

Homèrics aspirà, no sense oscil·lacions, a harmonitzar en el seu vers tots dos principis, harmonia que té un fonament obvi: tot vers, com a carcassa que és d'una música absent, vol ser dit amb èmfasi, batent la mesura, *cantant-lo*, per dir-ho d'un cop i noblement. Llavors l'accent tònic català sona amb tota la seva magnífica robustesa, i àdhuc en els llocs on és secundari manté el seu dret com a sobirà de la nostra rítmica.

IV

Més pregonament intuï encara el gran Maragall. En Homer, l'hexàmetre constitueix una *mesura*, però no precisament un *ritme*, com ve a ser en Virgili. Pensi's també en l'alexandri clàssic francès: cada vers és per sí un ordre, com ho és, en un grau anterior, l'hemistiqui, com ho és, en un grau posterior, l'estrofa; alguna cosa, doncs, com una arquitectura.

En Homer, en canvi, tot flueix: és una llarga correntia rítmica que, com una deu viva, per dir-ho així va rajant a bell doll de si mateixa. No és, no, la juxtaposició bàrbara, sinó la inla-sable successió, lenta i segura. El vers, aquí, sembla no tenir-hi altra cosa a fer que senyalar la petja igual de l'instants per damunt.

I no obstant, els traductors massa oblidaven, traduint, això que llegint no podien sinó sentir. Qui en vers, qui en prosa, tots se n'anaven a arquitecturar, a col·locar immòvil dins l'arrodonit període lògic (diuen) allò que no és sinó escoladís.

No així en Maragall.

I per això—restringint-nos de bell nou al metre—més que hexàmetres el nostre poeta traduí una *música d'hexàmetre*. No es necessitava més per salvar l'essencial: és a dir, perquè l'ample vers de sis mesures comandés i guiés directament la mateixa evolució del pensament, i la sentència en què cerca d'expressar-se.

I tal com Homer, pel mateix que dèiem del seu ritme, no fa en últim cas sinó una pomposa, inacabable teoria dactílica, que comporta, com ni ado-

nant-se'n, el recurs de l'*encavallament*, així el seu traductor pot recórrer a un encavallament mètric, i donar hexàmetres aguts, compensant la síl·laba que manca amb les síl·labes àtones inicials del vers següent, o bé amb la força mateixa de l'accent final (cosa de la qual trobaríem un paral·lel en el mateix hexàmetre homèric, on el temps doble final pot reduir-se a temps breu, compensant-se potser amb una pausa que la veu fes en acabar el vers).

V

L'autor d'aquesta versió de l'Odissea creia necessàries algunes indicacions sobre la mètrica seguida—baldament només fos com a guia per a la lectura. Però no gosaria parlar del to i l'arranjament mateixos de l'estil. En això s'abandona a la bona voluntat de la crítica, prou apta ja entre nosaltres per no ser ni massa precipitada ni massa primotera.

Només dirà, que, en fer la seva versió, no ha pensat en els arqueòlegs, per als quals tota versió seria esgarriadora, ni en els hel·lenistes, per als quals seria un mal negoci; no ha somiat tampoc en una divulgació, cosa que quan s'ha fet ha exigut adaptacions i àdhuc mutilacions o refundicions que contradirien el seu disseny essencial de fidelitat.

Ans ha fantasiat que el llibre esdevingués per uns dies el company d'aqueixa part del públic català, anònima però selecta, i cada dia més nombrosa, capaç de passar per sobre accidentals dificultats d'allusions a fetes i objectes de tres mil anys enllà, per tal d'oferir a la seva imaginació un espectacle opulent amb les aventures d'Ulisses.

Com, més íntimament, ha vist compensades de manera inefable les llargues fatigues de la tasca, si mai el poema per ell nostrat obrés com a estímul sobre la imaginació dels que cada dia amb major glòria honoren Catalunya en la seva parla. Fent vots perquè d'entre ells surti aviat qui escometi l'empresa tan fàcilment assolible de superar aquesta versió amb una nova versió.

CARLES RIBA

ELS LLIBRES

Per començament convé dir que dins del número de 16 d'agost de LA REVISTA, en aquesta secció, hi sortiren esguerrades les darreres ratlles de la nota bibliogràfica a la novel·la d'En Segarra, *Paulina Buxareu*. Tenien de dir: ...però, si aquest gènere uniuqualitatiu arribés a fer escola, no ens duria a una perillosa dissipació?

LA ROSADA (Primeres Poesies) de Miquel Ferrà. Impr. «L'Esperança». Ciutat de Mallorca.

Si poeta hi ha que, encara ben jove (el llibre conté l'esplet del 1904 al 1910)

influeix a bastament, i coneixedorés a l'expert aquestes influències, sàpiga no res menys refrescarles d'un rou interior tot pur, aquest és En Miquel Ferrà.

Si poeta hi ha qui, com certs pintors del Renaixement tingui l'art (l'art?) de combinar paisatges, aixoplucs i vestits del seu vivent amb les escenes inefables del llunyà temps bíblic, aquest és En Ferrà.

Si poeta hi ha que estigui a punt de triomfar en fortlesa dels riscs d'una malinconia mallorquina que ja ve d'enrera, i sàpiga ser clàssic arquitectural a instants, i escoladís com un ròssec de font platejada o rossoladís com un

refilar altres hores, aquest és En Ferrà

Si poeta hi ha al qual demanariem que no estés tan reclòs i ens posés a taula fruits més immediats, aquest (i sigui dit amb un to amistós) és En Miquel Ferrà.

POESIES de Sor Eulària Anzizu i Vila. Amb un estudi biogràfic de la autora, pel Reverent En Jaume Collell, Ardiaca de la Catedral de Vich.

Sor Eulària, qui morí a Pedralbes pel mars de 1916, participa en la seva obra poètica (que no és sinó un caire del seu activíssim esperit religiós) de

certes maneres de dir i d'imatjar, i de vegades de preferències temàtiques, del misticisme cèlic de Mossèn Verdguer. (Ell tenia un segon misticisme efusiu, terrenal, del qual Canigó n'és un prodigi.)

Reunir alhora el complex misticisme i el patrimoni meravellós de paraules i termes d'un Verdguer és un cas que no es repeteix, i potser és impossible que es repeteixi. Perxò, expressament, hem dit que Sor Eulària *participa* del numen del poeta Verdguer. Dir que *s'hi assembla* fóra un terme que ben pensat no tindria sentit.

La biografia que el senyor Ardiaca de la Catedral de Vich ha fet de la preclara monja, biografia breu i densa com les de millor tradició, ens ajuda a estimar en tota la seva integritat l'ànima religiosa de la qui fou tant despresada per al servei de Déu de la pròpia vida i dels bens de tota mena.

UN GRAPAT D'HISTORIES, de Joaquim Buigas.—Edit. Buigas.

En el llibre *De Tots colors* d'En Buigas senyalàvem una dèria que, servant tots els respectes, anomenàvem de classe. El d'ara, mirant-ho quantitativament i tema per tema, diríem que n'és més purificat d'aquesta dèria. Només en una de les narracions, en la qualitat rústega del protagonista ocultament panegiritzada, i en lo grotesc d'una altra narració, la dèria s'allarga.

Llegiu, llegiu, però, i quan creurieu que la dèria és atuada, aquell *natural* de que parlava un autor francès ja no es pot aguantar més i revé en el llibre, no diguem *al galop*, sinó més propiament *d'un bot*: aquí prorromp en una curta descripció escatològica, allà en un simple nom: *els barons de Mer de Eta*. Que n'és de catalana això, pobres de nosaltres! Quanta gent, cada dia, es cura dels seus odis peremptoris recorrent a l'extens repertori de noms per l'estil!

Jo, si em pertoqués, diria a l'autor que es deixés d'empetitir les seves facultats i anés al gran combat. Armes no n'hi manquen. Caldria, però, que s'encomanés més al Cavaller Sant Jordi que a Mossèn Vicens Garcia. Fruïdor del ridícol, psicòleg espontani, En Buigas ens donà en el seu darrer llibre la narració *El Pas del «Portón»*, que sent fantasiada probablement, tradueix estats d'ànim en actituds psicològicament tant reals! Parlant de les criatures, i forçant la expressió diríem que àdhuc parlant de les bèsties, té una observadora insistència! Condicions gens vulgars.

Jo—torno a dir, si em pertoqués—li proposaria una provatura, potser heroica. Escrigui un llibre sota un títol imposat: *Caràcters*. Pinti, agoti el seu apetit, descrivint un sol caràcter per capítol. Critiqui misèries de tots estaments, faci si s'escau autobiografia i autodissecció també, però evitant el deixar-se anar a la paròdia i el flagel·lar precisament amb unes *xurriaques*.

FESTA DE LA POESIA A SITGES, MCMXVIII.—Impr. Joan Comas Sabadell.

Pels volts de l'aniversari de la Festa (al cor de l'agost) ens ve a les mans el llibre. Aleshores ens atuaia, si fa no fa, la calor d'ara; sota mates i dalt de les copes dels arbres hi havia els mateixos cants; idèntiques predisposicions de la nostra ànima tornaven a desentelarse'ns adins, com tornen ara i cada any, estacionalment; i els baladres del Passeg de Marsitgetà estrafeien una mica, igual que ara, una mena de llores que fessin una mena de roses.

Discurs presidencial d'En López-Picó, discurs d'abraçada augusta. Deia com mentre una llengua és viva és inacabable la seva evolució i com les obres infanten les teories, com els filòlegs, superant la gramàtica, són també creadors i com poetes i filòlegs així es completen i que la vida de l'idioma triomfa de qualsevol esclavitut o engelosiment. Guanyaven els premis de prosa, amb un conte cada hu, En Bertrana, el verista impàvid que pasta la seva forta literatura amb la pols i el sol de les nostres viles, i també amb el fang humà que hi troba, de vegades potser esvalotant massa i tot els verms que s'hi crien. I En Carles Soldevila qui, superant la flama del seu jovent, hi portava una narració de conflicte preparat i resolt amb una sang freda de bon to, com de canut, assessor darrera una taula.

En els premis a la poesia, En Carles Riba ens donava bestreta del seu llibre *d'Estances*, publicat ara de poc, amb una invocació a la joia, heroica i sòlida com monument de marbre i bronze, amparat, com sempre, sota la parra del seu pensament grave que projecta una ombra de saviesa. I obtenia un segon premi amb un fragment sumptuós i disert de la seva versió de la *Odissea*.

En Joaquim Folguera, el místic dels elements, ens espiritualitzava els destins de la boira en una poesia que tenia de ser, dolorosament, una de les seves darreres inspiracions.

El poeta qui ama treure a parada corcers, ganfarons i veles tivantes, com si es produís enmig d'un ambient de cavalcada, de gençosa corrua—vull dir En Ventura Gassol, per si no era entenedor—ens glossava arboradament una joventut ampulosa en les hores de l'orgull, volenterosament segura en les hores de la bonança.

També hi compareixia En Millàs Raurell en qui, com tantes vegades, la expressió semblava contagiada de la mateixa crisi del pensament enguñós. Crisi de creixença.

En Carner, col·lidor de la Flor Natural, llegí el seu seguit de poesies punyents de joventut guaitada amb ulls d'home fet, i excel·lint-ne, aquella del *Núvol rosa* que, del connubi de fantasia i carn engendrant meravella, té una misteriosa correspondència de modernitat amb lo més bell dels lírics universals d'avui, àdhuc d'algun alemany (apuntem Liliencron, a l'atzar) tot i que En Carner no posi gaire fè en la moderna lírica alemanya.

En Segarra, aquest jove que alhora que tan poeta és tan barceloninament consanguini amb tota una joventut del seu braç, no podia estar-se, en la seva

poesia, de suscitar un sospir profunde de reflexió d'entremig del galanteig que ama tractar d'uns coixins, d'un escollament de gardènia totjust erubescents, d'un gersey color de mandarina.

Na Mercè Vila, la qui parla amb els àngels, ens hi duia un collaret de rims pàlids i simples però vius i glatidors del pols dels seus íntims afectes.

I l'Arús, aquest roser de tot l'any de la cortesia amorosa, qui trenava les roses amb les flors del dol, la *Elegia de les Amigues mortes*.

Hi acorria En Joan Draper, a qui no trobaríem retret, no fos per a dir-li que es deixés més sovint de la capa de l'al·legoria i se'ns mostrés més directe, més corpori.

I En Valeri, commogudament declamatori, hi duia una poesia rendint als peus del Jesús de la Passió la seva passió pròpia. No serà sinó una forma d'elogi dir-li que no es fii massa de la vena eloqüent, que podria adulterar-li l'emoció.

I En Miquel Ferrà, el delicadíssim que sap dir coses així: *Ja de la nit s'iniciava el dubte.—Dins l'aire blau feu signe el primè estel—i dalt les puntes d'un penyal abrupte—la boira penjà el vel...*

En Llóngueras sabé encisar amb una joguina de follets, i En Bertran i Pijoan amb *Oració de les Tres Nines* també encantà el somriure en els llavis del concurs.

En Fidel S. Riu i Dalmau, l'elegant pubill camperol de la poesia, hi cantava La Dona i el Fruit, i En Josep M. Girona hi duia un *Madrigal a la Dona catalana* bell, i encara glatidor per sota de coses que són en potencia.

Rabindranath Tagore assistí a la festa, interpretat divinament en català per Clementina Arderiu.

I En Joan Capdevila, amb *Bach en la Nit*, hi portava l'avellutat encís intel·lectual del poeta glossant una audició de música.

La PARADA, de Joaquim Ruyra.—«Editorial Catalana» (Biblioteca Literària).

Modernisme, Parnassianisme, ahir; Avantguarda avui... Veusaquí els epígrafs d'unes joventuts inquietes que ja temen la vellesa; elles són en les nostres lletres com la sal reintelladora i coenta que per ventura privarà de caure en caducitat la producció general, o el principi que farà que el vi ranciï en compte de tornar-se agre. Però, mireu-ho bé: les fites marcadores i durables de les nostres lletres, en l'home madur tenim de cercar-les. Llegint En Maragall, qui es recorda del Modernisme enmig del qual ell floria? Qui escatirà de graus de parnassianisme llegint ara En Carner? Qui, davant d'En Ruyra tot humanitat, tot com mar on es miralla la llum nostra, ignoradora d'Escoles, qui gosarà dir: Poc modern?

Algun d'aquests homes madurs, afitadors, podrà haver tingut un prim temps en el qual també fou gra de sal o parcel·la d'aquell principi estimulador, però en la seva obra madura,

la que fa l'època i en definitiva la renovació perquè ve de l'enllà on són els tipus eternament joves de les coses, en aquesta obra la sali el ferment ja passen a ser purs incidents biogràfics.

Aquests quants homes, homes-fites, en els qui l'èxit sol anar aplegat amb el valor essencial de l'obra, crec que ens tindrien d'obrir els ulls a tots sobre quin és el camí, perquè si cada un d'ells és individualment distint de l'altre, en comú deuen tenir alguna cosa que bé podria ser aquella clara catalanitat de la qual àdhuc algun avantguardista ja comença a sedejar.

No-res hi fa que En Ruyra escrigui en prosa; no n'havem esment. Es el poeta. Llegir-lo és gaudir de l'universal pel particular. Amarat, simplement, com la terra és amarada del sol, del sentit de la naturalesa i de la humanitat, mil sensacions d'elles (la essència) en reb el llegidor condensades, fetes singulars en les planes d'aquest llibre. La sensació sembla immediata.

Esperit religiós caritatiu, esperit estètic que espandeix una llum homèrica, es compenetren; no els podríem concebir destriats, en la seva personalitat.

Llegiu. L'interès és tan directament humà i natural que us oblideu de l'art; deslliurats de tota química escolàstica se us descongessiona el cervell, se us eixampla el respir. El literat que vulgui esbrinar en algun signe visible quelcom d'aquest fenomen grandios i senzill en trobarà un en el llenguatge. En Ruyra és un gran purista del nostre idioma, n'és un amador fecond. Amb la humilitat dels grans para una aurella al poble i una altra als filòlegs.

En Ruyra va en el seu llibre d'ara de la més escarida simplicitat d'assumptes (*La Parada*) a la plena fantasia (*La Fi del Món a Girona* i *El Malcontent*). Però, a fe, quan En Ruyra ens ho descriu no hi ha tal fantasia, tot esdevé real perquè àdhuc en els temes imaginats hi posa tant de la nostra terra, de la nostra sang, de la nostra consciència del món.

Qui no associarà sempre més la narració *La Fi del Món a Girona* amb el misteri que tantes vegades havíem volgut concretar de la solitud plena de somnis, entre fonts, graonades, arcs, temples, de la Girona vella? Ara que hi hem vist desfilar sota el geni d'En Ruyra la corrua penitenta, aquella Girona és més real que abans.

Aquells nois tan nois i a l'ensem tan catalans, amb tants de ressorts infantils, de *La Parada*, qui més ens els faria viure avui com ell? I qui donaria a la senzilla relació d'aquells carros de gran vela un valor èpic tan definitivament català?

Quin rector vilatà, d'aquells de gran zel, de paraula gens llamenca en l'amonestament, que esqueixen en tota la seva nuesa els vicis per tal de fer-ne cobrar més avorriment, pot tenir el geni alligador amb que En Ruyra ens posa com en poema aitals qualitats? Quina tesi en aquesta llegenda d'*El Malcontent*!

Qui podrà ser tan gran, tot sent tan senzill, sinó un pur Poeta cristià com ho és En Ruyra?

CONTES D'INFANTS I DE LA LLAR, de Ll. Jacob i G. Carles Grimm. Traducció de Carles Riba Bracons.—«Editorial Catalana» (Biblioteca Literària).

No caldria fer un plebiscit de criatures per a treure'n una síntesi crítica de ço que valen els contes? En això potser no hi valen crítics adultes. Jo personalment, pot escaure's que entre els contes dels Grimm no en trobi cap que m'arribi a semblar tan ple de poesia vaga i musical com *El Rossinyol* o *La Donzella de la Mar* de l'altre contista, l'Andersen. Però el meu parer què hi valdria?

Jo retreuria que els Grimm potser abusen en els seus contes dels incidents i les solucions finals verament inquisitorials; deu ser amb el bon fi de que el culpable hi surti ben repunit. Aquell final de *La Cendrosa*, i sobretot aquell fredament esgarriat de *Blancaneu*: *Però ja havien posat unes xinel·les de ferro sobre un foc de carbó i les portaven amb molls i les hi posaven davant. Aleshores ella va haver de posar-se aquelles sabates roents, i dansar dansar fins que va caure en terra morta.*

En bona fe, cal tenir l'ànima d'una criatura, probablement, per a empassar-se la fleumàtica crueltat de coses així. Jo prou em recordo que algú de casa em contava *Blancaneu*, sent jo un noi, però aquest final el devia esportar, perquè no el tenia pas present. O bé tantmateix m'el contava però la meva ànima innocent el disolia amb la seva força pura, i perxò ni memòria me n'és restada?

Els petits tenen de judicar els contes, però no oblidem que són els grans els qui els fan.

CONTES CRUELS, del Comte Villiers de l'Isle Adam. Traducció de J. Folguera i J. Carner.—«Editorial Catalana» (Biblioteca Literària).

Així com hi ha literatura que ens reporta sensació de llum, i altra literatura sensació brumosa, aquest llibre del comte francès ens porta com un ressò sumort de cambra closa amb la claror groga dels llustres limitada d'un vol de pantalla. Una ploma va rascant el paper i el comte disfruta elaborant.

En Segarra, en una poesia que tot just esmentem més amunt, ens descriu una dominicella ben complexionada i displicenta que a estones fa voltar a l'atzar uns coixins en els quals es recolzava. Doncs, el comte Villiers de l'Isle (encara que en el seu temps l'Orient no ens havia envaït amb tanta abundor de coixins com avui dia, els europeus paraments) fa més aviat l'efecte de moure el luxe de coixins diversament acolorits, ell no pas a l'atzar, sinó per a combinar-los a fins dels ballets russos dels seus contes, com un escenògraf ple d'afició.

Com alguns fulletinistes professionals (no l'hi comparo sinó en aquest particular) que, àdhuc en descriure els drames més escruixidors i animats, ens diu el cor, per una sensació especial d'ubaguesa, que ho feien d'espatlles a la vida, misàntropament, així mateix el comte anomenat ens sugge-

reix un home treballant els seus contes tancat a casa, sota llum artificial.

Aquest llibre exquisit que En Folguera, el poeta malaguanyat, havia començat a traduir bellament, l'ha completat En Carner amb un gest commovedor d'homenatge.

ARRAN DEL CINGLE, de J. Morató i Grau.—«Editorial Catalana» (Biblioteca Catalana).

Experiències, suggestions universals, l'enfondir en el nostre passat i el desig de ser més, estan fent un experiment damunt nostre. Potser les nostres obres, del Renaixement milasià cap aquí, no són sinó els símptomes d'aquest experiment grandios per a fer-nos, i així els qui podríem semblar els obrers som més aviat bocins de la mà d'obra en les mans d'un Destí que fa la seva. Un poeta nostre diu de vegades que ens cal treballar amb una humilitat conscienta de que del nostre Renaixement no en perdurarà res. Crec que aquest averany és extremat, i el mateix que ho diu podria veure-ho si visqués dues centúries, assistint a la durabilitat de les seves obres que tenen prou llum adins per a assolir-la.

El que succeeix, que les coses, a nosaltres mateixos s'ens envelleixen prest.

Fullegem *Arran del Cingle*, obra dels seus dies (i això era com qui digués ahir) que es pot posar com a especimen d'una correntia d'aleshores. Hi ha coses de les quals la prova no pot existir; no-res menys, una llum conscienta ens diu que avui, suposant que la mort no ens l'hagués arrebatat, un Morató, tot sent ell mateix, no hauria ja pogut concebir i escriure l'*Arran del Cingle*, perquè, sotmesos tots a forces ambientals, certs corrents han sigut impossibilitats i d'altres s'han desplegat adins nostre; tampoc el nostre lèxic no és ni tornarà a ser-ho, el que fou l'any 1900, posem, i àdhuc descrivint una mateixa realitat, demés de mots nous, ara hi donariem un nou endreç ideològic, i encara que fos solament per obra de la pura renovació del llenguatge, obra nova fariem, perquè les paraules quan surten de nosaltres arrenquen trossos de l'ànima cap enfora, i la forma no és, com el terme podria fer pensar una cosa tant soma.

En nosaltres, aquests corrents i renovació de formes han passat per molt freqüents trasmutacions de Milà cap aquí. Donem gràcies a Déu d'aquesta eloqüent senyal de vida, i salutem en la novel·la d'En Morató, que en sortir ja fou a bastament tractada per la crítica, una obra, document fidel senyalador dels corrents dels dies remoguts que la criaren.

J. LL.

HEBBEL.—*Sa personnalité et son œuvre lyrique*, per Louis Brun.—Biblioteca de filologia i de literatura moderna de Fèlix Alcan.—París, 1919.

Per a molts aquest llibre serà com un descobriment de Hebbel, al qui coneixien només pel teatre. Per a tots, serà un exemple de serietat estudiantosa i de probitat crítica.

ESPERIENZA FUTURISTA, per Giovanni Papini.—Vallecchi, editor. Florencia, 1919.

El lector curiós hi trobarà una excel·lent orientació complementària de les notes referents a la nova literatura italiana publicades per *LA REVISTA*.

Remarcable el complement del llibre

dedicat a l'estudi de.s antecedents històrics del futurisme.

LES POEMES MYSTIQUES, de J.-A. Nau.

Dins les edicions Ernest Leroux, i com a primer volum d'una sèrie d'es-

criptors escandinaus, els estudis sobre *L'INTUICIO* i *LA LOGICA DE LA POESIA*, per el professor Hans Larsson.

Llibre útil a tots; possiblement profitós per els poetes; i evidentment necessari a tots els simplistes de casa nostra tancats a la comprensió de les noves generacions.

LES ARTS PLÀSTIQUES

LA EXPOSICIO GENERAL ESCOLAR, organitzada pel Consell de Pedagogia. (21 juliol a 15 agost.)

Fi de curs. Torhom pot veure les escoles catalanes; les escoles on se forja la Catalunya plena. Tothom pot veure la llibertat en el treball, la febre de cultura, la ensenyança idealment realista. Perquè devem citar amb molta detenció una o altra escola? Totes fan el conjunt, i els detalls d'estètic confort de cada classe—que és cosa que a nosaltres ens toca l'observar—no és solament a la Escola dels Bells Oficis o a la Escola de Oficis d'Art on són cuidats, sinó en qualsevol escola. I la norma en la ensenyança del dibuix és paleosa: «la norma de no tenir cap norma», de fer interessar als infants pel natural i excità'ls a concretar la sensació, generalment. Aquesta manca de sistema, aquesta llibertat és educativa. Maldament en algunes escoles es copii, no és quasi mai la còpia freda de la làmina obligada de dibuix, sinó la còpia d'unes caricatures d'En Nogués, d'unes il·lustracions de l'Obiols, cosa sempre més viva i que pot interessar a la quitxalla. Abans la ensenyança del dibuix era un «adorno», avui dia és una realitat. Totes les errades en l'aplicació de les modernes teories en la

ensenyança del dibuix poden perdonar-se en gràcia a aquest sentit de realitat. Deia Eugeni d'Ors en una lletra concisa adreçada al Círcol de Sant Lluc quan aquesta entitat celebrava el XXI aniversari, que «es complaurà sempre de cercar en el seu aprenentatge del dibuix l'origen de certes disposicions intel·lectuals que li han permès potser no perdre's massa en el món de les idees». I afegia: «L'època moderna pateix de confusió, mes veure les coses i els problemes amb ulls de dibuixant serà en tot temps la millor garantia contra el desordre.» També'l President de la Mancomunitat en públic parlament afirmava que la intuïció amb que'ls infants dibuixen es un avançament de la intuïció amb que els homes de demà de Catalunya veuran els afers i els problemes del món.

Ens interessen tant a nosaltres els ingenuus dibuixos de la Escola Montessori com els rebuscats mobles de la E. dels B. O. En tot hi ha bona fe, però en els dibuixos montessorians més esperit. Devem donar la veu d'alerta a don Eladi Homs i a la insigne Doctora sobre unes làmines insípides que publica un cert editor, deslligades per complet, segons ens sembla, del fecund ideal montessorian. Massa se'n veuen, en la dolcíssima sala, de papers

d'aquesta mena que'ls creiem molt aptes per a pervertir estèticament als infants. Els mobles de la E. dels B. O. els creiem rebuscats, però no tenim por a l'estil egipci sobretot si es consideren aquests mobles com un complement d'Història de l'Art i no com a un exemple ni una guia. Mes bones realitzacions són les de ceràmica, i les de tapiceria; cada una d'aquestes especialitats demostra extraordinària competència en els professors: composició plaenta i equilibrada en tapits i catifes; llibertat entonada amb viva harmonia amb la nostra tradició en gerres, plats i búcars. Bons estudis els de vidrieria, repujat, esmalt i gravat al boix per a ensinestrar els alumnes. Preocupació infecunda de volguer passar al cèzannisme i derivats en efectius alumnes de don Francesc Galí, en dibuixos i pintures.—A tot plegat entusiasta aplaudiment—Extensiu als mestres forans.—Extensiu als inoblidables precursors (Pau Vila, Joan Palau, Joaquim Torres-García, i al seu fill que és tot un mestre,—Romà Jori, Manuel Ainaud).—Extensiu al Consell de Pedagogia i a l'Artista-Director d'Instrucció Pública.

J. E. R.

LES REVISTES

D'un Anuari de la vida catalana l'any 1918, podríem reproduir el següent capítol:

«L'any arborat podem dir a Catalunya de l'any 1918.

La depressió posterior no apagarà les flames del nostre optimisme ni aventarà el caliu d'activitats sota les cendres del qual germinen les llavors sembrades.

Aquesta és la nostra feina: Sembrar. Amb tan bell daler, que a banda i banda de la terra repartida i treballada totes les angúnies i els mateixos destorbs facin el crellall de cada solc.

Així la vida literària catalana del 1918, més que per l'abundor amb què es produí, ens interessa pel sentit de totalitat estructurada amb què afirmà la normalitat dels seus conreus i l'abast de les seves collites.

La veu catalana que contradint la primavera digué planívolument des de la càtedra d'una corporació cultural una lletania de malfiances, ens semblà benefactora com aquelles pluges que deixen ben regat i net l'ordre del paisatge. La mateixa acusació de infecunditat s'ens tornava saó.

I fou l'any 1918 el de la publicació de la gramàtica catalana de Pompeu

Fabra, que fent-nos sentir els grans problemes espirituals de la llengua i les subtils correspondències de la solidaritat idiomàtica, afirmava les nostres possibilitats lingüístiques amb aquell pregon sentit de realitat i de reialesa que assegura a l'ensem la col·laboració del poble i la creació dels poetes.

No és estrany, doncs, que fent costat a la gramàtica d'En Fabra, la cooperació del poble es precisés en la viabilitat d'empreses editorials com l'*Editorial Catalana*, la *Comissió editorial de la Protectora de l'Ensenyança catalana*, *LA REVISTA*, *La Societat Ca-*

talana d'Edicions, l'Editorial Muntanyola, etc., les quals no llançaven publicacions a l'atzar sinó obeint a la necessitat de servir el daler del poble amb un doble criteri de selecció i divulgació que enaltís la senyoria i la utilitat de la nostra parla.

Teníem, mercès a aquestes empreses, iniciada la publicació de textos catalans per a les Escoles (i amb quina saborosa gràcia patriòtica saben coaccionar la nostra volença els cartipassos de l'Obiols, que la Protectora ha llançat al mercat!) la publicació de llibres catalans d'esbarjo o de premi per a infants; la incorporació de les obres cabdals de la literatura al català; les belles edicions, l'encoratjament dels autors novells i la participació de tots els escriptors en l'obra conjunta de multiplicar l'eficàcia expressiva i difusiva de la nostra llengua.

No és estrany que el poble cerqui múltiples formes gentils d'adhesió.

Un dia és l'exhauriment de dos mil exemplars d'una traducció clàssica; l'altre dia és la delicada reciprocitat d'una festa com la de la poesia que es celebrà a Sitges; l'altre dia són aplegaments com els amics de les arts o els amics del Teatre que preparen l'eficiència del Museu d'art contemporani o d'un cicle de representacions de teatre dels poetes.

Aquest interès col·lectiu fomenta l'acció de les publicacions periòdiques com LA REVISTA, *Messidor*, *El Camí*, *Muntanyes Regalades*, *La Veu de Mallorca*, *L'Instant*, etc., millora amb una alta comprensió de ciutadania el sentit de les publicacions comarcals catalanes i encoratja la catalanitat de publicacions especialitzades com la *Revista d'Estudis Franciscans* i el desvetllament de la cooperació periodística de les terres de la Catalunya gran i dels catalans d'Amèrica (*Ressorgiment*, *Catalunya Nova* i *Germanor*, per exemple, són dignes d'especial esment).

Preparada d'aquesta guisa l'opinió, es fan escoltar amb autoritat les veus de la crítica que exerciten amb aguda percepció personal l'Alexandre Plana, Carles Riba, J. Ferran i Mayoral, Manuel de Montoliu i Marià Manent. Dins l'any 1918 l'Econòmica d'Amics del País tingué ocasió de premiar dos estudis de crítica literària referents al modern renaixement català, signats per En Montoliu i pel poeta Joaquim Folguera, amb la mort del qual hem perdut un amic, un escriptor i un patriota perfecte.

No és estrany, amb aquesta coincidència de l'activitat creadora i de l'atenció del públic, que sigui possible l'intercanvi dels nostres homes de lletres amb els capdavanters dels moviments literaris de l'estranger. A pesar de la guerra, Catalunya ha fet bona requesta d'amistats. Hem vist comentada l'obra dels nostres poetes en diverses publicacions d'Itàlia, de França i d'Anglaterra. Ens arriben traduccions i peticions de noves dades informatives. Josep M.ª Junoy, J. V. Foix, els companys de LA REVISTA, Joan Estelrich, J. Pérez-Jorba i altres amics en contacte amb els nuclis d'*avant-garde*, han estat excel·lents portants de l'espiritualitat catalana.

Recordem en aquest punt la labor

continuada i meritíssima del *Glosari de Xenius*.

Recordem, encara, que l'any 1918 fou el nostre hoste el poeta portuguès Teixeira de Pascoas i que amb aquest motiu hem tingut ocasió de rependre i refermar la intel·ligència cordial i cultural d'anys enrra iniciada per En Ribera Rovira.

Recordem encara l'escalf i la solemnitat oficial que les iniciatives de la Mancomunitat, de l'Institut d'Estudis Catalans i del Consell de Pedagogia de la Diputació de Barcelona donaven a les relacions d'intercanvi dels nostres homes de cultura.

Es per això que la bibliografia catalana s'enriqueix amb una assenyada varietat d'aplicació: *Estudis Biogràfics com Vida d'heroi: Narcís Monturiol*, pel doctor Estrany; *Biografia del doctor Martí Julià*, per Salvador Vives; *Biografia de Manuel Milà i Fontanals*, per don Antoni Rubió i Lluch; *Un patge de Maria Antonieta*, per Mossèn Josep Palomer; monografies històriques com la de don E. Moliné i Brasés sobre els llibreters barcelonins del segle xv; monografies científiques com *Estudi sobre la filosofia catalana en el segle XVIII* del doctor Frederic Clascar; *La Filosofia crítica*, del doctor R. Turró; *El Concepte general de la ciència catalana*, per Francesc Pujols; *Les Doctrines de P. J. Proudhon*, per Josep M.ª Tallada; *Positivisme i idealisme en la ciència del llenguatge*, de Karl Wosler; per Manuel de Montoliu; *L'Art dramàtic en el ressorgiment de Catalunya*, per Francesc Curet; *Nacionalisme i Federalisme*, per A. Rovira i Virgili; *L'Eucologi de la Mercè*, pel doctor Carreras; *La Sinceritat i altres assaigs*, per Josep M. de Sucre; opuscles de propaganda religiosa com les acurades edicions del *Foment de la pietat catalana*; llibres essencialment patriòtics de propaganda civil com *Per la llengua catalana* d'Enric Prat de la Riba. I encara especialitzacions més aprofundidores, com les que ens revela en J. Creixells Vallhonrat, com els treballs de les seccions de l'Institut; les obres conjuntes del Consell de Pedagogia, de les alumnes de l'Escola de Bibliotecàries, de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament i les intervencions d'ètica social de Ramon Ruçabado.

Tot això insinuant-se, creixent i expandint-se en una sola anyada i obrint les possibilitats més falagueres a la persistència de publicacions periòdiques d'alta convivència científica, literària i artística, com l'*Anuari Heràldic* l'*Analecta Montserratina*, *La Paraula*, i l'*Almanac de LA REVISTA*.

De tots aquests esforços la literatura n'esdevé assegurada amb una major consideració d'independència i amb un aire de normalitat nacional que és el guany de les nostres generacions.

Registrem dins l'any 1918 llibres de prosa de perfecta estilització com *L'abrandament*, de Carles Soldevila; reculls de tan madurada gràcia com *Les planetes del verdum*, de Josep Carner; impressions de tan directa i punyent vitalitat com *En el repòs de la trinxera* de F. Pujolà i Vallès; novel·les de tan justa caracterització com el *Josep de Sant Celoni*, de S. Rusiñol i *La llar de les grandeses*, de M. Roger i Crosa; i revelacions tan falagueres com les

dels joves prosistes E. Martínez Ferrando i Josep Pla.

Registrem encara els volums de poesia, la simple enumeració dels quals és alhora argument convincent de la vitalitat catalana i vigorós enaltiment líric ell mateix: *De tot temps*, per Ferran Agulló; *Florida de tardor*, per Salvador Albert; *Poemes Bíblics*, per Joan Alcover; *Itàlia*, per Josep Aragay; *El cant dispers*, per Joan Arús; *Aplec*, per Miquel Balmas Jordana; *Flors d'ametller*, per Pere Benavent; *La veu dins el matí*, per Joan Capdevila Rovira; *Bella terra, bella gent*, per Josep Carner; *Poemes del temps*, per Trinitat Catasús; *El càntic dels càntics*, per Frederic Clascar; *Jovenivola*, per Guillem Colom; *Llibre nou*, per Enric Cubas; *Gemmes*, per Josep M.ª Freixes; *El poema espars*, per Joaquim Folguera; *La ciutat d'ivori*, per Guerau de Liost; *L'Instant, les noses i el càntic serè*, per J. M. López-Picó; *Poesies* (segona recull) per J. M. López-Picó; *Poesies de Ricard Dehemel*, per Josep Leonart; *Herman i Dorotea de Goethe*, per Josep Leonart; *La Branca*, per Marià Manent; *En el llindar*, per A. Martí Montteys; *Eglogues*, per Alfons Maseras; *Coses de l'Empordà*, per Ramón Masifern; *Tardanies*, per Apeles Mestres; *Primers*, per J. Millàs-Raurell; *Flama*, per J. Mustieles; *Cant a la vida*, per Salvador Perarnau; *Sang en rovell d'ou*, per J. Pérez-Jorba; *Contrabaedeker*, per Alexandre Plana; *Versos*, per Jordi Pons; *Cofret de versos*, per Joan Puntí; *Flors místiques*, per Félix Quer; *Càntic dels càntics i llibres de Ruth*, per Carles Riba; *Eneida de Virgili*, per Llorenç Riber; *Solitaris*, per I. Ribera-Rovira; *Faules velles*, per J. Riera i Bertran; *El Cant Geòrgic*, per Fidel S. Riu Dalmau; *Casolanes*, per Josep Saderra; *Cançons de abril i de novembre*, per Josep M.ª de Sagarra; *Les Geòrgiques cristianes de Francis Jammes*, per Maria Antònia Salvà; *Dins les ruïnes d'Empúries*, de A. Bruguière de Gorgot, per M.ª Antonia Salvà; *Recull de místiques metàfores lulianes*, per A. Valls; *Les Hores*, per Mercè Vila; i els volums dels Jocs Florals de Barcelona i dels certàmens literaris de Vich i dels Pireneus.

Res tan necessari a la normalitat d'un moment literari com aquestà abundant producció que assegura la matització necessària de les diverses escoles i permet valorar les individualitats dirigents no com un cas isolat i excepcional sinó voltant-les de la companyia amable que fixa les distàncies i harmonitza les perspectives.

No escau a una crònica informativa cap valoració rigorosa. Serà de totes maneres permès assenyalar com fonamentalment característica dins el moviment poètic de l'any 1918, ultra la continuïtat dels nostres poetes cabdals, la possessió definitiva del seu art per Joaquim Folguera en *El poema espars*; la revelació violenta, agitada i cega però irresistiblement renovadora de J. Millàs-Raurell en el seu llibre *Primers*; i el ressò gentil, honest i ben concertat de les veus de Mercè Vila i Martí Montteys.

Del Rosselló i de València arriben cada dia noves adhesions a l'esperit que anima el nostre desig d'una Catalunya gran. El pensament que inspira el setmanari rossellonès *La Re-*

naixença Catalana o que insinua els primers passos d'una societat editorial a València, ve a completar i enlairar la visió justa d'aquella grandesa que ha d'ésser el patrimoni de tots i que han pressentit, al costat dels catalans, els poetes amics nostres Josep S. Pons, Pau Berga, Carles Grandó, M. Duran i Tortajada, J. Mustieles, F. Puig-Espert i altres.

Només un punt d'amarguesa sabriem posar a tan bell conjunt: la deserció dels escriptors catalans al servei de la premsa castellana de Barcelona, que a mesura que ha augmentat amb els noms d'escriptors nostres la seva col·laboració, ha disminuït el seu interès per les coses de l'espiritualitat catalana. De tot el que hem registrat en aquesta crònica, gairebé ni un mot n'han dit els periòdics de la nostra premsa administrativa. Els comentaristes imiten la banalitat dels companys de Madrid o s'acontenten del petit passament de provincians d'Europa.

La glòria, però, no té presses. No vol perdre rebent el Caballero Audaz i els fotògrafs de qualsevol periòdic il·lustrat el temps que necessita en vetllar l'esdevenidor segur de la nostra Catalunya de veres.»

LA REVOLUCIO EDITORIAL

Traduïm de *L'Europe Nouvelle*:

«Editors i autors estan emocionats: l'augment de preu del paper consecutiu a la nostra política fiscal i aduanera, consecutiu a les maniobres d'acaparament i als trusts que n'han estat la continuació, així com l'augment de les tarifes de l'impremta i de l'enquadernació, resultat d'aquesta mateixa política, de l'ençariment de la vida i de la sub-elevació dels salaris, han fet pujar el cost de fabricació dels llibres en tals proporcions, que els editors francesos s'han trobat enfront de problemes contra els quals no estaven pas preparats per a lluitar. Car l'edició francesa, vella indústria que viu basada en tradicions i errors de tot ordre, ha fet ben poca cosa fins ara per adaptar-se a les condicions de vida i de comerç del món modern.

Essent retornada la llibertat d'importació per a tota mena de paper a excepció del paper de periòdic, el preu d'aquest baixarà. Però les tarifes de l'impremta i de l'enquadernació no baixaran, car els obrers no acceptaran pas la disminució de salaris encara que el preu de la vida disminueixi i si els autors tenen el talent de sindicar-se tal com sembla que estan decidits a fer, demanaran i obtindran drets d'autor superiors als que els editors els hi concedeixen actualment. Així doncs les dificultats pels editors no són pas properes a finir-se, i no és tampoc amb mesures mig preses que l'edició francesa se sortirà de les dificultats actuals i aconseguirà lluitar contra l'edició estrangera que és molt capaç de produir llibres en francès com ho han ja practicat els editors anglesos Dent i Nelson.

El principal erro dels editors francesos ha estat de confeccionar els llibres més lletjos del món; sempre amb els mateixos tipus i prenent com base immutable el llibre de 3 fr. 50

conegut per «Tipus Charpentier», el nom del seu inventor i vulgaritzador. L'èxit incontestable de l'especulació «Charpentier» que havia consistit en publicar per 3 fr. 50 llibres i autors que hom venia fins aleshores a 7 fr., havia arrastrat a tots els editors a publicar tots llurs llibres, de tots els autors i sobre tots els subjectes, en aquest format de 3 fr. 50 i en el mateix genre uniforme. Ço que, remarque'm-ho, no demanava cap esforç d'imaginació ni d'adaptació, i favoria la paresa dels directors de les cases editorials.

Les necessitats reals dels compradors de llibres traspassaven de molt i de molt lluny aquesta única classe de llibres i la seva mitjana presentació. Hom ho va ben veure, per una part, quan M. Fayard va publicar el volum il·lustrat de 95 centims i Nelson el volum ben imprès i enquadrat amb gust de 1 fr. 25 i quan per altra part M. Crès va establir amb la cura que hom sab la seva col·lecció dels «Maîtres du Livre» a 7'50, 8 i 9 francs. Fayard i Nelson han conegut tiratges formidables i els volums de M. Crès tirats a 1,100 exemplars terme mig han estat empesos a la venda pública fins per 75 i 90 francs i alguns d'ells per 100 i 125 francs.

* * *

Quina conclusió treure'n? Quals són les possibilitats actuals en matèria d'edició? La meua experiència de bibliògraf (en el sentit més ample i menys estúpid de la paraula) i de creador de varies col·leccions (Société des Bibliophiles fantaisistes, Société des Dilettantes, Société des Trente), els meus viatges a l'estranger i les converses sostingudes amb nombrosos editors francesos i estrangers em permeten tenir una opinió basada sobre els fets, de la qual opinió crec, que hom pot treure'n immediatament principis d'acció i de renovament de l'edició.

El tipus 3'50, és un tipus còmode. Però és absurde de volguer fer entrar tots els autors, tots els subjectes i totes les edicions d'obres en aquest sol model.

Hom pot concebre tipus de volums, variats, fixant-se primerament amb la quantitat de text dels treballs. No era, en efecte, absurde veure aparèixer volums del 3'50 contenint exactament, un número de deu vegades més de paraules que altres? Ço és per exemple, el raport aproximatiu que hom pot establir entre «Terrens a vendre au bord de la mer» de Céard (Fasquelle) i «Yette», de Louis Thomas (Sansot).

En tenir la preferència del públic per les edicions mig-luxoses hom té interès en treure autors i llibres (entre 7'50 i 20 francs) com n'han publicat Crès, Lardancher, Ferreyrol, Helleu.

Hom pot treure un bon benefici per certs autors i certes matèries que interessin a un petit públic, de les edicions aparentment luxoses o simplement curoses al preu de 6 francs, 7 fr. 50 i 10 francs, mentres que del mateix autor i del mateix volum se n'obtindrà menys benefici, baix el

punt de vista comercial, fent-ne 3 ó 4 mil exemplars a 3 fr. 50.

No cal pas que una obra tingui el gruix d'un 3'50 per trobar compradors. Exemple: *La Jeune Peinture française*, de Salmon; *L'Angoisse de Pascal*, de Barrès, i esmento, amb intent, un novell autor i un acadèmic.

Les obres tractant d'assumptes tècnics, de les quals es sab anticipadament que trobaran un públic seriós i regular de compradors, públic que rara vegada és crescut, deuen, generalment, tenir una forma més bella i una impressió més pulcra que la de 3'50. Jo sé, per exemple, que tal casa dirigida amb iniciativa i intel·ligència ha perdut notables benefets des de fa quatre anys, en obstinar-se a inondar el mercat de volums tècnics a 3'50, dels quals, la meitat almenys, haurien pogut ésser fets a 7'50 i a aquest preu hagueren trobat el mateix nombre de compradors.

Es indecent, propiament parlant, que no tinguem encara una edició crítica de les obres completes de Verlaine, Musset, Leconte de Lisle, Chateaubriand, Beaumarchais Marivaux, Lamartine, Albert Samain, Chamfort, Rivarol, Voltaire, Villiers de l'Isle-Adam; que les obres del filòsof Cournot siguin introbables; que no posseim una bona traducció de les obres de Thomas Hardy, de Meredith, dels dramaturgs i poetes isabelencs, de Dostoievski, que l'edició de les obres completes de Tolstoi es trobi sospesa tant de temps, etcètera. El menys que hom pot dir és que els editors francesos no sembla pas que es donin compte de llurs deures de defensors de la civilització francesa i dels benefets notables que ells podrien obtenir si complissin la missió: per a portar-la a cap, no obstant, sols haurien de pendre exemple de la casa Champion, que no s'ha pas arruïnat que jo sàpiga, presentant les útils i magnífiques edicions de les obres de Rabelais i de Stendhal i els excel·lents llibres de Vigny, Balzac, Flaubert i Maupasant de Conard.

Seria del tot possible publicar a França obres in-octavo del tipus dels volums de a 2 i 3 dòlars dels Americans i de 7 xelins i 6 penics dels anglesos. La prova de que això és possible és que actualment ja és un fet. Veure, per exemple, la traducció dels *Portraits anglais* de Symons, publicat per la casa Herbert de Bruges (tiratge de la Sainte Catherine Press) que es posava en venda a 4 fr. i que avui es podria vendre a 5 i 7 fr. l'exemplar enquadrat en rústica i 8 i 9 fr. el luxós.

En resum, ço que el públic francès, que és molt més intel·ligent que no es pensen els editors, demana, i de ço que s'admira el públic estranger habituat a molta més elegància en la presentació de la matèria impresa, és el no trobar en nostres edicions un bon treball, un bon paper, *encrages* i tiratgs més perfectes, gust i també luxe. Nostra edició és molt mitjana, exceptuant-ne alguns esforços. Els nostres editors no valen gaire més que la majoria dels nostres industrials i comerciants; no saben excitar al comprador, i el resultat de tot això és que els bibliòfils compren els llibres antics, o bé refusen d'adquirir els llibres il·lustrats, que són, molt sovint, horribles. Conseqüència segura d'aquí al-

guns anys: els editors estrangers es posaran a editar en llengua francesa, com ho han fet les cases angleses Nelson i Dent, i això serà una pèrdua considerable per l'indústria, l'exportació, els obrers i els comerciants francesos.

Conclusió:

L'edició francesa sofreix una crisi: és un fet. Mes cal que s'aprofiti d'aquesta crisi per renovar els seus mètodes de producció i els seus procediments de venda, car del contrari s'anirà debilitant de mica en mica.»

LLUIS THOMÁS

EL PARTIT DE L'INTEL·LIGÈNCIA

Sota aquest títol fan afirmació de senyoria mental i franca confessió de posar-la al servei de la seva nació, alguns escriptors francesos entre els noms dels quals són remarcables els de Henri Gheon, Joachim Gasquet, Henri Massis, Georges Valois, Robert Vallery Radot, Francis Jaume i Charles Maurras.

CAL ESMENTAR

Catalunya.—Revista catalana de l'Assumpció, Paraguay. El número IV, amb una extensa informació del plebiscit català a favor de la Autonomia.

Seny, d'Olot; *La Revista de Vich*. La pàgina literària de *El Dia* de Terrassa, dins la més segura continuïtat.

El reportatge signat A. de P. a la *Revista d'Estudis Franciscans* sobre el lulisme a Catalunya.

La sèrie de comentaris sobre l'expressió musical gregoriana que el

P. Gregori M.ª Suñol publica a la revista *Vida cristiana*.

El primer número de *Llaç*, revista literària de Reus en la qual veiem una gentil recordança de Joaquim Folguera.

Hermes, de Bilbao, número 44, any tercer, amb un article de Ignasi de Areilza sobre l'obrèrisme en el país basc.—Número 45, amb un estudi sobre les nacionalitats, per Lluís de Eleizalde.

Atenea, de l'Associació d'alumnes del col·legi Nacional de La Plata. Els números de maig-juny, dedicats a la memòria de Aurado Nervo.

El número 43 de la revista *Renovación*, portaveu de la Lliga Nacional de mestres de Buenos Aires, amb una justa recordança del poeta Amado Nervo.

El número d'Agost de la *Nouvelle Revue Française*. Remarcable, com sempre, la col·laboració d'André Gide.

Notre Voix.—Hi seguim amb interès la col·laboració poètica de P. J. Jouve.

Els primers números de *L'Encrier*. Obrim un crèdit d'altres possibilitats a l'esforç coratjós de la honestedat literària.

La signatura dels germans Tharaud a la *Revue des Deux Mondes*.

L'inici d'una sèrie d'articles a *La Minerve Française*, sobre les capelles literàries, per Pierre Lasserre.

L'intenció de propulsar l'agrupament dels escriptors regionalistes francesos, encoratjada per els redactors de *Les mosaïques littéraires*.

La Revue intellectualiste (25, rue Boislevant, Paris). El primer quadern és dedicat a Paul Adam. De bell llegir i de bon contradir el comentari de J. H. Rosny sobre l'estil de P. A.

Les Humbles. Publica curiosos poemes de guerra, traduïts de l'alemany. Colpidor el crit de soletat de Stefan Zweig.

L'article de *The Anglo-French Review* sobre el moviment regionalista a França.

La copiosa i ben seleccionada informació sobre el moviment de les idees en *The Cambridge Magazine*.

Atlantida de Lisboa, número 39, any IV, amb un sonet inèdit de Julio Dantas i un article intencionat de Emili Costa sobre *Les classes mitges i la revolució social*.

L'autor, amb molt aguda percepció, adverteix als polítics dels perills de servir, amb el nom de reformes, discursos retòrics i programes de capelleta arribista.

Les Tablettes.—De tant en tant la joia pura de la perfecció poètica com un premi de l'anonimat.

El número 2 de la revista *Belles Lettres*. — 89, Boulevard Exelmans. París.

Aquest número ha passat per la censura

J. M. LÓPEZ-PICO

DIETARI ESPIRITUAL

Publicacions de LA REVISTA
Vol. 29

Preu: 3 Pessetes.

J. FARRAN I MAYORAL

DIALEGS DELS DÉUS DE LLUCIA DE SAMOSATA

Publicacions de LA REVISTA
Vol. 32

Preu: 3 Pessetes

J. BOFILL I MATAS

LES JOVENTUTS CATALANES

Publicacions de LA REVISTA
Vol. 30

Preu: 1 Pesseta.

TINTORERIA I APRESTOS

PLA PANADÉS I ROTIER

Sant Joan de Malta, 62

Telèfon 419

S. M.

P. M. BORDOY-TORRENTS

ELS POBLES D'ORIENT

Publicacions de LA REVISTA
Vol. 31

Preu: 5 Pessetes

LLIBRERIA GENERAL DELS

SALVAT-PAPASSEIT

Corts Catalanes, 613. - Telèfon 4902

JOIERIA, ARGENTERIA
I ESMALTS D'ART

DE

RAMON SUNYER

Corts Catalanes, 643.-BARCELONA

Publicacions de LA REVISTA i *l'Institut d'Estudis Catalans*. — Premsa d'Art d'avantguarda. — Dipòsit general de la biblioteca «Editorial Minerva». — Administració de llibres i revistes de la jova producció catalana. — Informació literària.

Bibliografia. — Sotscipcions.

Publicacions de LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - Barcelona

Darrers llibres publicats

DIETARI ESPIRITUAL, de J. M. López-Picó

LES JOVENTUTS CATALANES, de J. Bofill i Matas.

ELS POBLES D'ORIENT, de P. M. Bordoy Torrents.

DIALEGS DELS DEUS, de Lluçia de Samosatà. Trad. directa de J. Farran i Mayoral.

BIBLIOTECA DE LIRICS MUNDIALS: SONETS I ODES, de John Keats,
Traducció de Marià Manent

BIBLIOTECA D'ESCRITS POLÍTICS: LA PRIMERA VICTORIA DEL CATALANISME, de Narcís Verdaguer i Callís

A punt de sortir

AMIEL, de Salvador Albert.

LES NOVES VALORS DE LA POESIA CATALANA, per Joaquim Folguera

LES FLORS DEL MAL, de Baudelaire, *trad.* de Joan Capdevila Rovira.

En preparació

POESIES, PROSES, FRAGMENTS i TRADUCCIONS, de Joaquim Folguera.

LA NAU, Poesies de Ventura Gassol.

ALTRES LLIBRES de Trinitat Catasús, J. Millàs-Raurell, Josep Pla, Gabriel Alomar, J. M. Junoy, J. Creixell, J. Estelrich, Clementina Arderiu, J. Llorens Artigas, Ramón Rucabado, Carles Riba, J. Farran i Mayoral, Joan Puig i Ferrater, etc.